

ZVONČEK

5

1 9 3 2 — 1 9 3 3

VSEBINA PETEGA ZVEZKA

	Stran
1. France Podrekar: Zima. Risba	97
2. Pavel Grošelj — po O. J. Bierbaumu: Zimska pokrajina pri Metliki. Pesem	98
3. Vinko Bitenc: Ugrabljeni kraljevič. Pravljica	99
4. Tone Smučar: Nekaj o mladinskem smučanju	102
5. Dr. Roman Savnik: Človek — otrok prirode. V sibirskem pragozdu	103
6. Marija Grošljeva: Bobi Nespodobi, začarani pes. Bobi sportnik	105
7. Podkev, ki donaša srečo	106
8. Marijana Zeljeznova-Kokalj: Kratkočasna. Pesem	106
9. Arnošt Adamič: Deček iz sirotišnice. Povest	107
10. Rč: Kako sneg greje zemljo	111
11. Hlaček in Bība. Vesele zgodbe dveh neugnancev. 3. Smuk	112
12. Slavko Zimnik: Snežinka. Švedska pravljica	114
13. Oskar Hudales: Kaj je povedal boter Matjaž. 4. Otoki v peščenem morju	116
14. Drobne zanimivosti	117
15. Zastavice za brihtne glavice. Rešitev in rešivec. Za smeh	118
16. Iz mladih peres. Prispevki »Zvončkarjev«	120
17. Kotiček gospoda Doropoljskega	Tretja stran ovitka.
18. Stric Matic — s košem novic	Četrta stran ovitka.

»Zvonček« izhaja med šolskim letom v zvezkih vsak mesec in stane v naprejšnjem plačilu za vse leto 30 Din, za pol leta 15 Din, za četrto leta 7-50 Din. Posamezni zvezki po 3 Din.

Uprava »Zvončka« je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6, Učiteljska tiskarna. — Na ta naslov pošiljajte naročnino in reklamacije!

Na naročila brez istodobno vpslane naročnine se ne oziramo.

Rokopise pošiljajte na naslov: Uredništvo »Zvončka« v Ljubljani, Krakovski nasip 22.

Rešitve ugank, nalog itd. sprejemamo le prvih 8 dni po odpravi vsakega zvezka.

Glavni in odgovorni urednik: Dr. Pavel Karlin v Ljubljani. — Izdaja Konzorcij »Zvončka« (Dr. Tone Jamar). — Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani (predstavnik Francè Štrukelj).

ZVONČEK

LIST S PODOBAMI ZA MLADINO

Leto XXXIV

Štev. 5

Januar 1933

Zima

ZIMSKA POKRAJINA PRI METLIKI

PO OTONU JULIJU BIERBAUMU — PAVEL GROŠELJ

Štiriindvajset dni
že sneži.
Usmili se bog!

Črez polje in log,
črez dol in črez breg
sneg, samo sneg,
sneg vseokrog.

Posebno tam doli
okoli Metlike.
Kot metle pošastno velike
štrlijo topoli
brezizrazno
v ozračje prazno.

Na njih pa sedijo gavrani, črni, kot saje.
Prhaje
dvigajo krila in glasno vrešče.
Avbé!

Črni gavrani — in snežno polje!
Da so ljudje, porekli bi ho in ha!
Ker so gavrani — pa pravijo kra!
To pa pomeni pri njih poleg „da“
tudi „ne“.

Pa kaj bi zato, saj vseeno nam je.
Saj nismo gavrani.
Osem fantičev prihaja iz gozda ob strani,
drug za drugim gredo po gazu
kot goske.

Zmrznjene noske
imajo, ušesa zardela,
nič več ni družbica naša vesela,
tudi nogé jih skelijo v vetru in mrazu.
Lahko bi slišal jih, ko govorijo,
da prepogosto se to v tej zemlji dogaja.
Poleg vsegá še en volk se nahaja.

V kratkem pa
odfrčijo gavrani
drugam,
tudi fantiči v poljani
niso več tu, temveč tam.
(Menim: odšli so neznanokam.)
Sneg se stali, in volk se iztegne.
Pa saj nas zanimati to ne utegne.

VINKO BITENC UVRABLJENI KRALJEVIČ RAVLICA

Vse je bilo že pripravljeno, velika ladja »Abduraman« je samo še čakala povelja za odhod.

A tega ni bilo.

Don Pedro je sedel v veliki dvorani svoje palače, globoko pogreznjen v misli.

Ali naj zaenkrat še opusti zasledovanje morskih roparjev? Kaj, če bo njegova jahta naletela na premoč zahrbtnih piratskih ladij in bo vse prizadevanje zaman? In če zdaj opusti zasnovani načrt, kaj si bodo mislili njegovi hrabri vojaki? Ali morejo v bodoče še zaupati v svojega kneza? In koran, sveto pismo mohamedansko, ali ne uči svojih vernikov, prezirati smrt?

Don Pedro je ostal zvest svoji veri, dasi mu je njegova pokojna soproga, španska princesa, večkrat prigovarjala, naj prejme krščanstvo. To je tudi storil, izpremenil je celo svoje ime Ab el Rahid v Pedro — toda po prezgodnji smrti svoje žene se je spet vrgel v naročje izlama (mohamedanske vere).

Tudi princa je vzgajal v duhu preroka Mohameda.

Arabska bojaželjnost in španski ponos sta se torej združila v njem v neodoljivo silo, ki se ji don Pedro ni mogel ustavljati.

»Moreno!«

Paž je pristopil.

»Vaša Svetlost zapoveduje?«

»Pokličite mojo telesno stražo!«

V nekaj trenutkih so stali pred knezom štirje visoki, močni Zamorci.

»Spremite me v pristanišče!« se je glasil nadaljni ukaz.

Ko so bili na dvorišču in so ravno hoteli zapustiti palačo, se je zgodilo nekaj nenavadnega:

Na visoki vrtni ograji se je nenadoma pojavila opica Diki. Z največjo naglico je brzela po ozkem robu ograje naravnost proti izhodu, kjer je začuden obstal knez s svojo telesno stražo.

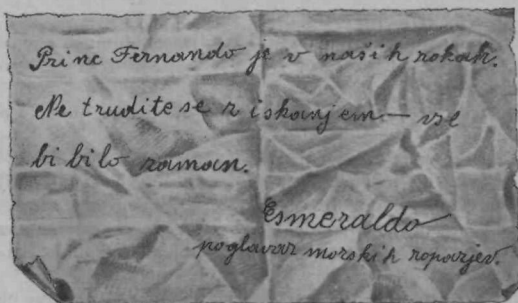
Opica je žalostno jadikovala, kakor da se ji je nekaj zlega pripetilo. Spustila se je po ograji nizdol in je bila na mah pred knezom.

»No, kje pa imaš svojega gospoda?« je dejal don Pedro, ko se mu je opica približala.

Neobičajno vedenje opice se je knezu zazdelo sumljivo. Nemirno se je oziral naokoli, če bi kje zagledal princa. A tega ni bilo videti nikjer.

Tedajci je opazil, da ima opica na ozkem jermenu okrog ledij pritrjen nek bel papir.

Knez je hlastno zgrabil papir, pretrgal ovoj — bilo je pismo — in čital s trepetajočim glasom:

Prince Fernando je v naših rokah.
Ne trudite se s iskanjem — vse
bi bilo zaman.
Esmeraldo
poglavari morskih roparjev.

Don Pedro je strmel v mrtve črke, bled kakor zid. Debele solze so mu kapale na nesrečno pismo. Nekaj trenutkov je stal upognjen, uničen. Nato se je vzravnal, dvignil glavo in dejal:

»Kruho se maščujem nad njimi! Zdaj pa urno v pristanišče!«

Čez dobro uro je odrinila ogromna mavriška jahta »Abduraman« iz valenškega pristanišča proti Balearskim otokom.

Samo ob sebi umevno, da se je vkrcala tudi opica Diki, ki ni smela manjkati nikjer, posebno pa še v tem slučaju, ko je šlo za rešitev njenega gospoda.

Knez don Pedro pa se je v spremstvu svoje telesne straže odpravil nazaj proti mestu v svojo palačo.

5.

Vest o drzni ugrabitvi mauriškega princa iz Toleda se je naslednjega dne bliskovito raznesla po vsej Valenciji.

Nekateri, večinoma Mauri in člani špansko-mauriških rodbin so bili ogorčeni nad nečuvveno predrznostjo morskih roparjev. Žal jim je bilo mladega, lepega princa in hudo se jim je smilil sivolasi knez don Pedro, ki je na tako krut način izgubil svojega sina in naslednika.

Pravi Španci, potomci starih španskih rodbin — in teh je bilo v Valenciji največ — pa si dogodka niso posebno jemali k srcu. Mnogi so celo privoščili »oholemu mauriškemu knezu«, kakor so se izražali, dasi so vedeli, da je don Pedro pravičen vladar in ni še nikoli delal krivice španskemu ljudstvu.

Je pač tako na svetu, da so mnenja ljudi ob nesreči bližnjega vedno različna; sovraštvo jih preslepi, da se veselijo tega, kar drugemu v bolesi trga srce.

In še nekaj je bilo ta dan, kar je odvrčalo vročekrvne Špance, da so se tako malo zmenili za novico o prinčevi ugrabitvi.

Popoldne se je imela namreč vršiti svečana narodna igra, bikos borba.

Po vseh ulicah je vladalo slavnostno razpoloženje, vsakomur se je poznalo že na obrazu, da pričakuje nekaj velikega, izredno zanimivega. Govorili so samo o tem, koliko bikov bodo prignali v areno (prostor za igre), kakšni bodo glavni junaki, toreadorji (bikoborci), kdo bo stavil najvišjo vsoto za usmrtitev najlepšega bika in še mnogo drugih stvari so si pripovedovali ljudje, izpraševali drug drugega po ulicah.

Ko so v poznih dopoldanskih urah gnali živali z zavezanimi očmi, okrašene s španskimi trobojnicami, po ulici proti areni, je nastalo pravcato prerivanje. Nekateri vročekrvneži so celo pomagali gonjačem in pretepalii uboge živali s palicami.

In ljudje so se pri tem naslajali, bodrili priganjače, kričali od zados voljstva!

Ali so imeli ti ljudje in oni, ki so trpinčili, pobijali živali v areni, le iskrico usmiljenja do njih? Ne, ti niso poznali čuta do živali! Tako je bilo takrat in tako je še dandanes.

Don Pedro ni bil posebno navdušen za bikoborbe. Za današnjo slavnostno igro je že pred dnevi dobil povabilo od »Kluba bikoborcev v Valenciji« s pripombo, da je za njegovo Svetlost pripravljena najlepša loža, ki so jo včasih uporabljali španski kralji, ko so se mudili na oddihu v Valenciji.

Hotel se je torej udeležiti bikoborbe, toda žalosten dogodek s princem, njegovim ljubljnim, edinim sinom, ga je tako potrl, da ga ne bi mogla razvedriti nobena reč več na svetu.

Sedel je na širokem naslonjaču v svoji palači in strmel predse. Njegov obraz je bil bleđ, lica koščena in upadla, oči kakor ugasle. V srcu mu je kljuvalo in ga žgalo, kakor pekoče sonce v afriških puščavah. Zavest, da nima več sina, da so mu brezsrčneži ugrabili najdražje, je bila tako strašna, da je klonil pod njeno težo.

(Dalje prihodnjič.)

NEKAJ O MLADINSKEM SMUČANJU

TONE SMUČAR

V mnogih deželah poučujejo smučanje tudi v šolah. Ne samo na Norveškem, v Nemčiji, Avstriji in Švici, temveč tudi na daljnem Japonskem je smučanje že od nekdanj vpeljano v šole kot obvezen učni predmet.

Smučanje je brez dvoma eden najlepših in najbolj zdravih sportov, ker ga izvajamo na prostem, v svežem zraku, soncu in snegu. Ne smemo pa seveda tu, kakor tudi v drugih sportnih panogah, pretiravati.

Pri šolarskih tekmah so dosegli mladi smučarski učenčki že presenečljivo lepe uspehe, posebno v skokih. Leta 1904. so občudovali norveškega dvanajstletnega dečka H. Stanga, ki je skočil s smučmi 14 in pol metra daleč. Leta 1908. je skočil neki nemški dijaček celo 19 m. Tako je bilo včasih. Danes pa skačejo mladi šolarji že štirikrat tako daleč. V Ameriki je nastopilo na zimski olimpiadi več dečkov, ki so skočili 40—50 m daleč. 50 m sta skočila leta 1931. tudi dva mlada Norvežana, 13 letna Mygard in Bisgard, med tem ko je 9 letni frkolin, Ture Hindgren, švedske narodnosti, napravil 23 m dolg skok.

Da dosežemo take uspehe, seveda ne zadostuje, da si samo navežemo dilce na noge in se spustimo po strmini ali celo po skakalnici. Treba je pošteno trenirati. Najprej moramo vaditi različne vaje, ki nam mehčajo in utrjujejo telo, brez smučk in šele pozneje s smučkami, toda ne na snegu, temveč kjerkoli na suhem. Šele, ko smo se upoznali s tehniko navadnega korakanja in obračanja, smemo ven v zimsko naravo, kjer vadimo zopet iste vaje, ki smo se jih naučili na suhem. Pozneje, ko smo že dovolj sigurni, pa pričnemo z običajnimi smučskimi liki kakor so plug, pluzni zavoj, kristjanija itd. Za skakanje je pa potrebna temeljita sigurnost in znanje vse smučske tehnike.

Vsem tistim, ki smučajo, pa priporočamo končno veliko medsebojno tovarištvo in prijateljstvo. Dolžnost vsakega ljubitelja tega lepega sporta je, da se ozira tudi na druge svoje kolege — smučarje, da se preprečijo težke nezgode in nesreče.

ČLOVEK — OTROK PRIRODE

DR. ROMAN SAVNIK

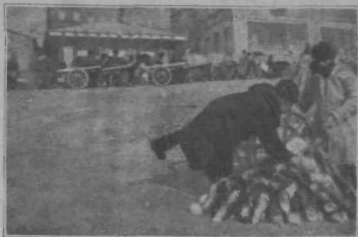
V sibirskem pragozdu

Sibirija leži v severni Aziji in po obsegu še prekaša Evropo. Na skrajnem severu ob večinoma zamrzlem morju še gola ali le z mahovjem porastla ledena planjava, je v svojem osrednjem delu pokrita z nedoglednim pragozdom. Le redkokje ga prekinjajo odprte močvirne krajine, ki se širijo na obeh straneh počasnih severnoazijskih veletokov. Le malokje so pripravna tla za naselitev kmetovalcev, kajti v tem divjem, samotnem in temnem pragozdu leže daleč narazen poedine jase. Ker leži Sibirija mnogo severneje kot naša država, se dani tam pozno; le medlo prodira sonce skozi gosto vejevje. Zime so ostre in navadno meglene. Reke kmalu zamrznejo in se ne odtajajo po več mesecev. Poredka polja, na katerih pridelujejo največ krompir in repo, obdelujejo šele v maju. Poletja so topla a kratka.

Vse leto veje vlažen vzduh iz trajne polteme te pokrajine. Oko se v njej kmalu utruji in si želi razgleda. In vendar ima tudi ta neprijazna pokrajina svoje čare in svoje življenje. Gozdno tihoto drami prhutanje in žgolenje ptičev. Med vejevjem se plazijo divje mačke in kune, hite jeleni in srne, lomastijo volkovi, merjasci in medvedi. Ravno divjačina, ki se odkljuje po dragocenih kožuhih, je v gozdove že davno privabila človeka. Toda moral je sprejeti trd boj z naravo. Neprehodnost pokrajine, viharji, velikanske poplave, neznosna nadlega mušic in še mnoge druge neslutene nadloge in nevarnosti so njegove trajne spremljevalke. Potovalca zadržuje skoraj pri vsakem koraku nova ovira v gozdu, ki zakriva njegovim očem divjačino. Kljub temu so lovci prodrli tudi v najbolj zakotne globeli, kjer se širi popolna gozdna pustinja.

V severnem delu Sibirije se vrši skoraj ves promet po rekah, ob katerih leže daleč narazen poedine kočee in šotori domačinov. Le redkokdaj pridejo ti v stik z zunanjim svetom. Poleti krenejo s čolni po reki navzgor, dokler jim dopušča vodno stanje. Peš s culami na hrbteh, prekoračijo razvodje, dokler ne dosežejo druge reke, po kateri nadaljujejo potovanje. Seveda je to možno šele potem, ko so si posekali primerno drevo in si izdelbli čoln.

Vendar je sibirski pragozd povečini preprežen z ozkimi stezami, ki drže do bivališča njegovih prebivalcev. Stopiva v duhu, mladi bravec, na tako stezo in slediva jej skozi goščavo! Dospela sva do širokega potoka. Pot drži z brega na breg, polagoma se dviga v hrib, nakar pāda v mnogih vijugah v dolino. Na drevesnih deblih ob poti se vrste v enakih razdaljah vrezana znamenja, ki postanejo prav nagosta tam, kjer se steza skoraj povsem zabriše v goščavi. Trudna in izmučena korakava že skoraj ves dan. Končno se gozd le razmakne. Dospela sva na malo jaso. Sredi nje opazim leseno kočeo brez vsakršnih okrasov. Špranje med deskami so zadelane z mahom in zamazane z glino. Zadaj

Sibirski trg za kože

visi streha do zemlje. Spredaj je vhod; malo okno dovoljuje le medlo svetlobo v notranjščino. Nad ognjiščem so postavljene po policah posode in razno orodje. Na nasprotni steni visi priprost lovski koledar. V kotu je ležišče za dve do tri osebe. Vendar prebiva v takih kočah navadno le po en lovec. Njegovo delo je izredno naporno. Že pred zarjo je pokonc, nakar odide na ogledovanje svojih pasti, ki jih ima krog in krog po več sto. Z malo vrečo na hrbtu hiti po stezi, ogleduje in popravlja pasti ter se natihem veseli, ako je bilo kaj plena. Toda počitka si ne privošč. Kajti dela je še obilo in često pred mrakom še ni končal svojega obhoda. Takrat si postavi malo zavetišče iz vej, lubja in mahovja, tu prenoči ob ognju, nakar je zarana zopet na nogah.

Kot nekdanj je tudi danes lov na divjačino glavni opravke tukajšnjih prebivalcev. Zaradi dragocenih kožuhov love predvsem sobolje, najbližje sorodnike kun, divje in prožne roparice, ki po zunanosti spominjajo na mačke. Čeprav so jih že precej izstrebili, je lov na nje za marsikaterega domačina najvažnejši posel v življenju. Kajti že kot otrok gleda, kako se ob nastopu jesenskega mraza pripravljajo oče in njegovi starejši bratje na lov. Pletejo mreže, zastrujuje puščice, popravljajo sani in se zatekajo k duhovnikom, da jim pri bogovih izprosijo čim večji uspeh na lovu. Slovo od doma je največji družinski praznik. Žene, otroci in bolni starci se glasno poslavljajo od lovecev, ki odrbrze na saneh po rečnem ledu. Po prihodu na cilj razpostavijo lovci po tleh svoje lesene malike, proseč jih uspešnega lova. Nato vlije najstarejši v skodelico alkohol, s katerim poškropi tla na vse štiri strani.

Vsak lovec ima svoje okrožje, ki ga je podedoval po očetu. Tu sredi tihega gozda v leseni koči preživi poslej sam dolgo zimo. Često se domišlja, da ga preganja kak zlobni duh in vedno znova se obrača s prošnjo do svojega malika, naj mu nakloni srečo, ter mu ponovno maže ustnice s krvjo sobolja.

Sobolje love na razne načine, a najraje ga zasledujejo v snegu. Sobolj je nočna žival. Ponoči zalezuje plen, podnevi se skriva kje med vejevjem, a najraje v votlem drevesnem deblu. Toda ta način lova zahteva mnogo potrpljenja in izkušenj. Kajti sobolj je premetena roparica, ki se le redkokje kreta po tleh; najraje se plazi po deblih in pod vejevjem, spotoma pa dela take ovinke in vijuge, da je zelo težko razbrati novo sled. Njegovo zasledovanje je zato zelo naporno in utegne trajati tudi po več dni. Ako je lovec izsledil njegovo skrivališče, ki je navadno votlo deblo, zapre najprej vse izhode z mrežo, nato pa mirno počaka ali z ognjem prisili ujeto žival, da se zamota v past.

Sobolje meso ni cenjeno, tem dragocenejša pa je njegova koža. Ko se spomladi vrnejo lovci k družinam, zavlada v teh tihih domovih novo življenje. Zdaj prihajajo na saneh ruski trgovci k svojim stalnim odjemalcem in kupovalcem. Snidenje je zelo pristržno. Trgovci postrežejo domačine z žganjem, obdarijo vsakega člana družine s kako malenkostjo, pripovedujejo novice, šele po ovinkih preidejo k resnemu trgovskemu razgovoru. Trgovci pregledajo in pokupijo kože, v zameno pa prodajo domačinom zlasti nože, škarje, igle, pipe, tobak, zrcala, začimbe in potrebne jestvine.

Tako se vrši trgovanje vsako leto na enak način že dolgo, dolgo dobo. Kajti zlasti vzhodni del Sibirije je še vedno pokrajina, ki nima ne železnic, ne avtomobilnih cest. Sicer zadnji čas tudi sem prihajajo novi naseljenci, ki polagoma krčijo pragozdove, a neredko nalete v lovskih kočah na domačine, ki žive leta in leta čisto sami v največji revščini. Le od časa do časa jih obiše kak trgovec, ki jim v zameno za kože prinese najpotrebnejše jestvine in oblačila. Ti gozdni prebivalci žive in umro sami ter jih nihče ne pokoplje.

VESELE IN ŽALOSTNE ZGODBE NAVIHANEGA KUŽETA
PRIPOVEDUJE MARIJA GROŠLJEVA

ZIMA JE, V GOSTIH KOSMIČIH PADA SNEG IN VETER SE ZAGANJA VANJ, DA SE KADI IN PRŠI BELO NA VSE STRANI. BOBI SEDI NA OKNU. EJ, TO JE PRIJETNO. LAHNE SNEŽINKE SE TELOVADIJO DRZNO PO ZRAKU, ZAFRFOTAJO NAZAJ V VIŠAVO, PADAJO, PLEŠEJO, SE VRTE, PREVRAČAJO KOZOLCE, SE PODE PROTI JUGU IN SE ZAKADE NA OKNO, BOBIJU PRED SMRČEK, DA SE KAR MALO USTRAŠI.

BOBIJA ZANIMA VSE. S PAZLJIVIM OČESOM SLEDI MLADINI, KI SE KEPA IN DRSA, — IN NAVDUŠENO SKLENE, DA SE HOČE TUDI ON POSVETITI SPORTU. IN KAR BOBI SKLENE, TO DRŽI.

BOBI SPORTNIK

NUŠKO DANES BOLI GLAVA,
BOBI PROSTO SE ZABAVA:
DRSA, SANKA SE IN KEPA,
TO JE SPORT, ZABAVA LEPA.

DA UTRUJEN SE SPOČIJE,
V RAHLI SNEG SE VES ZARIJE,
SNEŽNA KOPEL — EJ, NASLADA,
OBVARUJEŠ SE PREHLADA ...

DOLGO JE BIL BOBI Z DOMA,
KASNO V NOČ DOMOV PRIROMA,
TOČNO OB DVANAJSTI URI,
BUNK, ŠTRBUNK, ODPRO SE DURI.

NUŠKA IMA RAHLO SPANJE,
NUŠKA IMA TEŽKE SANJE:
POL ŽIVALI, POL SNEŽAKA,
ČOF, ČOF — V SOBO PRIKORAKA.

EJ, SAJ TO JE ŽIVA KEPA,
ZMRZLI SNEG RAZ SE OTEPA,
CVILI, JAVKA IN TREPEČE,
DA ZVENE LEDENE SVEČE. —

BELI STRAH SE NUŠKI BLIŽA,
NUŠKA TRIKRAT SE PREKRIŽA,
NA POMOČ SAMO ŠE DAHNE,
V OMEDLEVICO OMAHNE.

VIHRA V ZIMSKO NOČ RAZSAJA —
BOBI SE OB PEČI TAJA ...

PODKEV, KI DONAŠA SREČO

Že od najstarejših časov sem je veljala podkev za nositeljico sreče. To praznoverje ni razširjeno samo pri nas, temveč tudi v nešteti drugih deželah. Še danes se marsikdo pripogne, da pobere podkev na cesti, zakaj pravijo, da mu bo prinesla tem večjo srečo, čim več žebeljev je še ostalo v njej.

Na Angleškem je veljala podkev za varovalno sredstvo proti čarovnicam in zlim duhovom. Zato so jo tudi nabili na hišna vrata z navzdol obrnjenimi roglji. Ruski kmetje verujejo, da jih podkev varuje težkih bolezni in zato je ta pri njih še v posebni časti. Turki jo imajo za srečonosno, ker je podobna njihovemu toliko oboževanemu polumesecu. Kitajci jo obešajo na vežna vrata, ker sliči zvitemu telesu svete kače, ki jo prištevajo k svojim poglavitnim božanstvom, ker odvrta od hiše vse hudobne duhove. Tudi Irci častijo podkev. Neka irska pravljica pripoveduje, da se imajo Irci za nastanek svoje domovine zahvaliti samo srečonosni podkvi. Otok, kjer se sedaj razprostira njihovo domovje, je bil nekoč ves pokrit z morskovo vodo, le vsakih sedem let se je za hipec dvignil iz valov. Vsi poiskus', da bi odrešili začarano zemljo in jo obdržali nad vodo, so bili brezuspešni, dokler se ni nekemu hrabremu ribiču posrečilo, da je vrgel iz svojega čolna podkev na neki baš potapljajoči se vrh otoka. Začaranost otoka je prenehala, zemlja se je dvignila nad morskovo površino in je ostala suha do danes.

KRATKOČASNA

MARIJANA ŽELJEZNOVA-KOKALJ

Prvi prst zakliče:

»Kruha daj za ptičel!«

Drugi pravi: »Jaz sem bos!«

Tretji vpraša: »Kakšen kós?«

A četrti resno reče:

»Kruhek se še peče.«

Peti glasno se zasmije,

ptiči odlete že z veje.

DEČEK IZ SIROTIŠNICE

POVEST

ARNOST ADAMIC

Moralo je biti ob času, ko sta se Bine in Tonek v sirotišnici že navečerjala, ko sta se vračala domov devetletni Ivo in njegova učiteljica, ki jo je bil vzel v službo bogati trgovec Strgar, da mu je vzgajala sinka. Ko sta zavila v samotno ulico, sta planili iz mraka dve moški postavi, podrli učiteljico na tla, uplenili otroka in izginili v temo. Zgodilo se je to tako nenadoma, da ni bilo misliti na pomoč. Cincin in njegov pomagač Jošt sta zamašila otroku usta in ga vlekla do bližnjega požiralnika, kjer ju je čakal tretji nepridiprav. Vsi trije so se mahoma pogreznili v tla in zginili. Previdno so nesli otroka proti briogu, se popenjali preko spolzkega tlaka in se bližali cilju. Tedaj je Jošt zapazil pred seboj medel žarek Binetove svetiljke. Vsa gruča je obstala in Cincin je brž zasenčil svetiljko. Mogoče, da je tam njihov četrti pomagač, ki so ga bili postavili na stražo, lahko pa je tudi kdo drugi. — Lučica se je bližala, opaziti je bilo dve postavi. Zločinci so se vznemirili in pripravili orožje. Ta trenotek se je posrečilo Ivu, da je z jezikom odrinil iz ust smrdečo kunjico in glasno zavekal, da je Cincin surovo zaklel in mu zatisnil usta. Binetova lučka se je ta hip utrnula, ti pa so spoznali, da so se vtihotapili v rov nepovabljeni gostje. Lopovi so bili med seboj domenjeni, da se morajo v takih slučajih potuhniti, da ne vzbude suma, če pa le ne bi bilo drugače, da s pošastnim hrupom preženejo vsiljivce, če niso to policisti. Zato so zagnali sedaj tak krik in začeli zavijati z glasovi, da je bilo kaj. Radi boljšega učinka je Cincin še ustrelil, potem pa je mahoma vse utihnilo. Oba begunca, Bine in Tonek, sta začutila, kako je nekaj šinilo mimo njiju — bila je straža — potem pa sta čula le še svoji razburjeni srčeci.

Ko ju je minila prva groza, sta se ojunačila in začela lezti naprej po vseh štirih; potem pa sta se skobacala na noge.

»Kaj pa sedaj?« je šklepetaje z zobmi tiho vprašal Bine.

»Pojdiva naprej, saj morava biti kmalu pri reki.« Če bi le ptička vedela, da sta krenila pravzaprav proti vzhodu in ne nasprotno! Bila sta tik pod mestom. Tema ju je obkrožala, podgane so švigale mimo njiju in skakale v jarek. Vsa neskončno dolga votlina je bila polna strahotnega šelesta.

»Prižgi luč, če ne, padem še v lužo!« je opomnil Tonek.

»Joj, nimam je, pozabil sem jo!« Obrnila sta se, zlezla na vse štiri in se tipaje vračala, kajti svetiljko sta morala najti. Glad se je začel oglašati in mraz je grizel. Prestani strah ju je tako zmalinčil, da bi se najrajši vrnila. Tonek je s trepetajočimi rokami otipaval ozki hodnik pred seboj. Od stene do roba in nazaj, vsak centimeter je bilo treba previdno preiskati. Z nerodno roko bi lahko sunil svetiljko v kanal. Za njim je drsal po kolenih Bine, si brisal nos in tiho klical svojega angela varuha na pomoč. Sam ni vedel tega, ustne so kar same mrmrale: angel božji, varuh moj... varuh, angel božji..., vse navzkriž. Kadar je Tonek zamolklo kriknil, se je razveselil Bine.

»Ali jo imaš!?«

»Ne, zagrabil sem podgano.« In je šel križev pot skozi temo. Sedaj sta morala biti na mestu, kjer ju je strašilo. Ustavila sta se in posve-tovala. Kaj čudno bi bilo videti ta dva klateža. Po tleh sta si zdrsala kolena, zmočila hlače in suknjiče z umazano polivko. — Nenavadne okoliščine so precej ohladile — kako ne bi! — njuno živo fantazijo o čolnih, vrveh in sličnem. Resno sta se vpraševala:

»Kaj zdaj?«

»Mislim, da sva izgubljena,« je obupan šepetnil Bine.

»Izgubljena,« — je kakor odmev potrdil kupček blata, po domače Tonek.

»Da bi le vedel, kje sva pravzaprav.«

»V kanalu.«

»Odriniva nazaj, morda...«

Tedaj se je Tonek domislil nekega poglavja iz »indijanarice«. Oslinil je prst in ga pomolil od sebe.

»Morda sva že blizu reke. Na tisti strani prsta, kjer se bo slina posušila, je reka.«

»Saj vem, kje je reka, ampak tja priti, tja«, se je razburil Bine.

Tonku je roka omahnila, spoznal je brezmiselnost svojega početja, a neka druga slutnja se mu je zdajci oglasila.

»Bine! kaj pa... če sva zašla od reke proč?«

»Kaj? Od reke proč? To pa moram...« Boječje je segel z roko v jarek, kjer se je leno pretakala nesnaga. Koliko je bilo njuno zaprepaščenje, ko sta se prepričala, da teče spolzki smrad prav nasprotno kakor sta domnevala! Lačna, prezebla, odrezana od sveta, med podgani, strahovi in v temi sta se objela, naslonila obupani glavici na steno in pričela boječje ihteti. Čez nekaj časa sta ju začeli boleti grli in umolknila sta. Ko sta baš pripravljala godbo za nov, še bolj drhteč odstavek, sta preplašeno pridržala sapo. Skozi steno, na kateri sta hladila vroči lici, sta prav razločno čula, kako nekdo joče, vmes pa hreščeč in osoren moški glas. Najprej sta vsa prepadena hotela uiti iz grozotnega kraja. Že sta pripravila pete, misleč, da bo zopet strašilo, tedaj je pa na oni strani stene prav razločno zavekalo.

»Iz kože devljejo otroka.«

Pretreslo ju je, kakor da bi zletelo po hrbtu tisoč krtač, in noben ud jima ni več poslušil. Otrpla sta obvisela ob steni in prisluškovala glasovom, ki so v divji mešanici udarjali v njuni razbeljeni buči.

»Angel božji... božji... vedno angel...« — vmes pa tema, podgane in strašen, strašen strah. Precej časa je trajalo, da sta se znašla in začela premišljevati. Tonku se je zazdelo:

»Teciva po orožnikel!«

»Kam? Brez luči?«

»Plaziva se!«

»Ne morem več.«

»Kričiva na pomoč!«

»Bodo še naju zgrabili.«

Tedaj sta prav razločno zaslišala, kako je glas onkraj stene zakričal na pomoč. Tonek se je ojunačil. Čital je večkrat, da mora človek v takem slučaju storiti vse, da reši bližnjega.

»Grem pa sam.«

»Jaz pa s teboj, naj bo, kar hoče.«

V naravnost obupnih okoliščinah sta sklenila naša vse prej ko vzorna dečka pomagati za vsako ceno. Vstala sta in nič več se jima niso tresle noge.

»Hoj — pustiva kako znamenje tu, da ne zgrešiva prostora.« Vrgla sta vrv na tla in jo sunila k steni.

»Naprej!« — je dregnil Tonek Bineta v hrbet in šlo je v temo. Sedaj sta našla pot brez svetiljke, brez vrvi. Z lačnim želodcem se je vseeno dalo dognati marsikaj, o čemer se jima do sedaj ni sanjalo. Pomislila nista niti na kazen, le ena misel je kovala v glavi, utripala v žilah, poganjala noge: naprej! po pomoč — človek je v smrtni stiski. Prav v dnu srca jima je postajalo laže. Tolažilna misel, da si bosta morda odkupila z junaškim dejanjem ploho udarcev, ju je ščegetala v boleče podplate.

Hrabro sta tipala skozi temo in strahove. Ko sta prehodila polovico poti, sta opazila pred seboj odsev dveh lučic.

»Tonek, luč! Stoj!«

Obstala sta, se stisnila k steni, zapičila prežeč pogled v svetlobo ter zasopena vlekla na ušesa. Preplašena kri jima je razbijala v sencih. Tako jima je bilo, ko da bi se mahoma znašla v velikanski dvorani hrumeče in bobneče elektrarne. In vendar sta zdajci, kakor da bi strel topa prerjovel to bobnenje, zaslišala prav razločno:

»B-i-i-ne! To-o-o-nek!«

Zajemala sta polna pljuča, se pognala naprej in brezumno zatulila:

»Na po-mo-oč! Midva sva, Bine, Tonek!«

Še malo in prestregle so ju roke dveh redarjev in debelušnega civilista, ki je bil detektiv ondotne mestne policije. Posvetil jima je v obraz in se zadovoljno zarežal.

»Tak je le tako, kakor sem rekel.«

Policista sta spoštljivo prikimala, molče porinila dečka predse, ju ogrnila s suknjičema, ki sta jih bila za ta slučaj vzela s seboj iz sirovišnice.

Šele sedaj sta prišla ubežnika do sape. V kratkih besedah sta pojasnila, kaj da sta doživela. Med njunim pripovedovanjem se je detektivu nabral obraz v napete gube. Nekaj je krčevito premišljeval,

sklepal, vihal svoje male brčice in se nervozno prestopal. Tudi policista sta z rastočim zanimanjem poslušala izpoved ter zasenčila svetiljke.

»Mislim« — je končal Tonek, »da ne bomo prepozni, če se takoj obrnemo«.

Sedaj je detektiv razrešil uganko in namignil enemu policistu. »Strgar Ivo«, — več ni dejal, samo naročil je drugemu:

»Dečka peljite v zavod, privedite ojačenje in Drena«. Dren je bil policijski pes.

»Torej tam je vrv na tleh, kaj ne?« je vprašal, a odgovora ni čakal, izvlekel je pištolo in se postavil na prežo. Isto je storil njegov spremljevalec in popolnoma ugasnil svetiljko.

Le slaba, begajoča svetloba, ki se je oddaljevala, je pričala, da tam odhaja stražnik z beguncema. Kmalu se je pa tudi ta zgubila v gluhi temi, ki se je sesedla med vlažne podzemске oboke...

(Dalje prihodnjič.)

KAKO SNEG GREJE ZEMLJO

RĚ

Naš poljedelec si pozimi vedno želi snega, češ, sneg greje zemljo in seveda tudi posevke, ki jim hud mraz škoduje. Ali je mogoĉe, da mrzli sneg zemljo greje?

Da, greje jo! Seveda ne kakor peĉ, ampak kakor greje naše telo odeja ali koŹuh. O tem se prav lahko prepriĉamo. Će pozimi zakopljemo en toplomer v sneg, drugega pa obesimo na prostem zraku, opazimo, da kaŹeta zelo razliĉne temperature. Med tem ko pade pod snegom toplota le malo pod niŹlo, bo kaza/ zunanji 5, 10, pri hudi zimi 20 in veĉ stopinj pod niŹlo.

Ali ni torej sneg za zemljo odeja ali koŹuh? Saj koŹuh našega telesa tudi ne ogreva, ampak le zadrŹuje toploto, ki jo telo proizvaja. Ćisto podobno je z zrakom v zakurjeni sobi. Napaĉno je misliti, da gre toplota iz tega zraka v naše telo, kajti toplota prehaja le iz toplejšega telesa na mrzlejše. Pa tudi v najgorkejši sobi se Źivo srebro ne dvigne do toplote našega telesa, do 37° C. Moramo si torej drugaĉe razlagati, kako nas topli zrak v sobi ogreva: ovira toploto našega telesa, da ne more tako lahko iz njega uhajati. V vsakdanjem Źivljenju tega seveda ne jemljemo tako natanko, ampak enostavno pravimo, da nas zrak greje. Prav tako zadrŹuje sneg toploto, da ne uhaja iz zemlje.

Toda odkod ima zemlja toploto in kako to, da sneg ne propuŹĉa toplote?

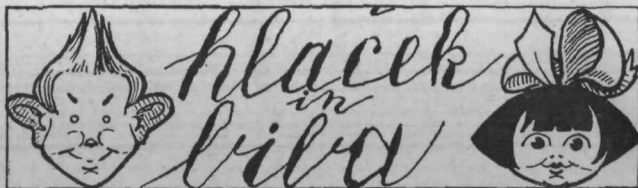
Pri prvem vpraŹanju nam je treba le pomisliti, da zemlja takrat, ko jo je pokrili sneg, Źe ni izgubila vse svoje toplote, ki jo je dobila poleti od sonca. Brez sneŹne odeje bi ta toplota v mrzlih zimskih noĉeh popolnoma izŹarela, sredi zime bi se v mrzlih krajih zemlja preveĉ ohladila; staniĉje v koreninah razniŹ rastlin bi lahko pozeblo in odmrlo; s tem bi odmrli seveda tudi rastlina. Sneg jo varuje te nesreĉe.

Odkod snegu ta blagodejna lastnost? Vrnimo se zopet k primeru z naŹo obleko. Kaj je na njej toplega? Kakor se zdĹi ĉudno, je vendar res, da pri tem ni najvaŹnejŹe blago, ampak — zrak, ki ga vsebuje to blago. Će bi mi svojo obleko tako stisnili, da bi v njej ne bilo prav niĉ zraka, bi nas znatno manj grela. Blago naŹe obleke ima namreĉ med svojimi nitmi velike mnoŹine zraka; da, zrak zavzema v blagu mnogokrat precej veĉ prostora kakor trde snovi: pavolnato blago vsebuje pribliŹno toliko zraka kakor pavole, torej 50 odstotkov; v volneni in koŹuhovinasti obleki ga je celo do 90 odstotkov. Brez pretiravanja torej lahko reĉemo, da je tudi pri najbogatejšem ĉloveku glavni del obleke — zrak.

Pa tudi v snegu so velike koliĉine zraka. Prav lahko se o tem prepriĉaŹ, ĉe stopiŹ 10 litrov snega: dobi boŹ 1—2 litra vode. Ostalih 8—9 litrov, torej 80—90%, je bilo zraka. S poskusi se je dognalo, da je sneg tem toplejša odeja, ĉim manj je trd, oziroma gost. SneŹna plast s poloviĉno gostoto zadrŹuje toploto Źtirikrat moĉnejŹe. Zelo rahel, nov sneg je Źtiridesetkrat slabŹi toplotni prevodnik kakor hrastova deska iste debelosti.

Toda ĉe gre le za zrak, zakaj sta potem potrebna sneg in obleka? Zemljo, rastline, naŹe telo obdaja vendar neprestano zrak. Zakaj nas ne greje prosti zrak prav tako kakor oni, ki je vezan v snegu, volni itd.?

To paĉ ni teŹko uganiti. Zrak je slab toplotni prevodnik, dokler miruje. Drugaĉe je, ĉe se giblje. Takrat se topli in mrzli zrak pomeŹata, potem se topli zrak, ker je laŹji, dvigne kviŹku in vzame s seboj tudi toploto teles, ki jih obdaja. Zrak pa, ki je zaprt v snegu in volni, se ne more pomeŹati z mrzlim; tako povzroĉi, da se zemlja in telo ne ohladita.

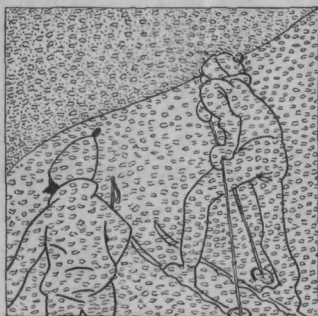

3. SMUK

Zunaj rezka burja piše,
 sneg zameta polja, hiše,
 kdor za ušesa, nos skrbi,
 krepko se peči tišči.

Mama Hlačku naroče:
 „Zdaj grem malo do teté,
 glej, da dóma se držiša,
 z Bibo pridno se učita!“

Nič se ni nazaj ozrla.
 Komaj vrata je zaprla,
 Hlaček k smučkam poleti,
 Bibi pravi, govori:

„Bog ve, kdaj se vrne mama,
 do večera bova sama.
 Jezušček ti dal je smučí,
 pojdi z mano pa se učí!“

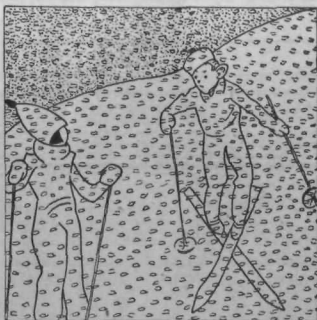
Biba se ne dá prositi,
 dobrih naukov brž smo siti!
 Hitro smučke na nogé
 pa na hribček hajd, juhé,

Sneg na gosto naletava,
 Hlaček krasno se zabava,
 z Bibo v reber gazita,
 drsata se, plazita.

Jojmene, kaj Hlaček zna:
telemark, kristjanija,
brazda, plug in prečni skok!
Bibi skoro gre na jok.

Vse okrog že pada mrak,
včasih slišiš vranji krak,
spodaj lučke zabrle,
a ne veš, ne kod ne kje.

„Zdaj za róke se drživa
pa se kar navzdol spustiva,
tamkaj sva nekje doma,
pot bo prava ta al' ta!“

To velita, se spustita,
že ko blisk navzdol drčita,
sneg maši oči in nos,
kdo bo taki vožnji kos!

Biba prva se spotakne,
rahlo Hlačku se izmakne,
tri kozolce naredi,
potlej mirno obleži.

Hlaček še naprej drvi . . .
Kmalu konec bo poti:
Čof! je reklo v bližnje mlako.
Hlaček, zdaj imaš omako!

Izza ogla pes priteče,
nič ne zine, nič ne reče:
jojmene, uboge hlače,
smuške hlače dopetače!

S ceste stopi mož postave
urnih krač in bistre glave,
smučarja domov odpravi:
tak biló je po zabavi . . .

Pomni, Zvončkov bravec, bravka,
kaj ti kraka vsaka kavka:
Zgodba bodi vam v pouk —
vsako vreme ni za smuk!

SNEŽINKA

SLAVKO ZIMNIK

(Švedska pravljica.)

Nekoč je živela majhna Snežinka, tako lepa in nežna, da si je niti predstavljati ne moremo. Stanovala je visoko nad nami, za oblaki v prekrasni palači. Njena mati pa je bila stara kraljica Zima. Ta mamica je bila že zelo stara; srebrnobeli lasje so ji valovali preko hrbta, oblečena pa je bila v plašč iz čudežno belega krzna; na glavi je imela velik svetel obroč, ki se je bleščal v vseh mavričnih barvah, kadar je posvetil nanj sončni kraj s svojimi toplimi žarki.

Sončni kralj pa je bil največji sovražnik stare kraljice. Ni ga mogla videti. Kadar je na zemlji končavalo poletje, takrat je zbrala kraljica svoje vojščake in jih peljala v boj proti Soncu. Toda šele po dolgem in napornem boju je zlomila njegovo oblast.

Nato je zavojevala vse reke in jezera in jih prevlekla z ledeno skorjo, prostrane doline je pa pokrila z belo snežno odejo in ovila drevje in grmovje z belim nežnim ivjem. Potem se je šele radovala svoje zmage. Toda njena radost ni nikdar trajala dolgo.

Sončni kralj je zbral med tem časom nove moči in že čez nekaj mesecev je korakal zopet proti vojski kraljice Zime. O, kako vroči so bili sedaj njegovi žarki! Povsod se je jel tajati sneg, ledena skorja na rekah se je razpočila in na drevju in grmovju so pokukali v svet nežni popki. Tako mogočen je bil sedaj sončni kralj, da je morala siva kraljica Zima zapustiti bojišče. To se je zgodilo vsako leto in zato je sovražila sončnega kralja.

Mala bela Snežinka pa je bila največje veselje kraljici; bila je nežnejša in čistejša kakor njene sestrice in znala je tako lahno in spretno plesati in plavati v zraku, da je ni znal nihče posnemati.

Zopet je prišel čas, ko je prihajala Zima na zemljo. Črni vranec, ki ga je jahal veter Sever, je že nestrpno tolkel s kopiti. Mraz in toča sta rožljala s svojimi oklepi in ko je hotela dati kraljica znamenje za odhod, tedaj je pripravala k njej mala Snežinka in jo zaprosila:

»Mamica, vzemi tudi mene s seboj!«

Stara kraljica pa ji je odvrnila: »Ne, ne, dete moje, ti si še premlada in premalo izkušena, da bi napravila to nevarno potovanje. Ti ostaneš domal«

»Nevarno,« je pomislila princeska, »kaj se mi pa more pripetiti. Saj znam vendar tako urno bežati, da me nihče ne more ujeti! Mamica, vzemi me s seboj!«

Toda kraljica je bila neizprosna. Vojska se je pričela pomikati in je kmalu izginila obupani Snežinki izpred oči.

Slabe volje se je obrnila proti ledeni plošči, da bi se vrnila v njeno okrilje. Tedaj je zakrokal v njeni bližini s hripavim glasom kakor oglje črn krokar:

»Snežinčica, zakaj si pa tako žalostna?«

Velike solze so padale Snežinki iz oči, ko mu je tožila svoje gorje in zapuščenost.

»Če je samo to,« je menil razkuštrani krokar, »potem ti pa lahko pomagam. Če mi zaupaš, te odnesem na zemljo. Oglejala si boš veliko bitko čisto od blizu in v najlepšem miru. Pozneje te pa zopet odnesem domov. Ali hočeš?«

Samo trenutek je pomišljala Snežinka. Čutila je, da ne stori prav, če reče da; toda hrepenenje in radovednost, da bi videla zemljo, sta bila večja. Zato je po kratkem obotavljanju odgovorila: »Da, hočem!«

»Sedi na moj široki hrbet!« ji je zaukazal krokar in razprostrl krili. V naslednjem trenutku je sedla Snežinka na njegov hrbet in že je odplaval v jasni, mrzli zrak. Letel je vedno više in više, dokler ni prišel preko roba oblačnih gora. Ves dan je trajalo potovanje, toda ko se je pričelo mračiti, je naenkrat Snežinka vzkliknila. Pod njima se je razprostiral širen gozd, katerega drevje je jesen čudovito lepo pobarvala, zlatordeče, rjavo in rumeno. V malem jezeru ob robu gozda se je zrcalilo večerno sonce in je obsevalo s svojimi škrlatnimi žarki srebrnosa debela vitkih brez.

Snežinka se ni mogla dovolj načuditi vsem zemeljskim krašotam.

»Torej, to je naš mogočni sovražnik!« je vzkliknila, »lep je, skoraj bi ga morala imeti rada!«

Ko so prispeli na zemljo, je Snežinka opazila, da cvete na tleh še nešteto jesenskih cvetlic, blede podleseke, rdeče in vijoličaste astre in snežno-bele krizanteme.

Krokar je odložil Snežinko na cvet zlatorumene sončne rože. »Tako, moja Snežinčica, sedaj se odpočij! Do začetka boja ne moreš ostati tukaj, zakaj jesenske cvetlice še vedno cveto in sonce sijé še premočno. Tvoja mati, kraljica Zima, je letos prezgodaj odkorakala in se skriva sedaj s svojo vojsko v gorovju, dokler ne pride pravi trenutek. Zaspí sedaj; preden se bo zbudil zjutraj sončni kralj, pridem pote, da odletiva zopet domov!«

Mala snežinka je bila zelo trudna. Zaspala je in dolgo spala. Potem pa si je domislila: »Ali sem zato napravila potovanje, da se moram takoj vrniti! Nič mi ne privošči! Najprej hočem videti vse, kar je lepega na zemlji! Krokar je klepetulja, ki nič ne razume; sama si hočem vse ogledati!«

Ne da bi dolgo premišljevala, je zdrknila s sončne rože in zaplavala lahno v mesečini dalje. Precej oddaljena od prvotnega kraja je končno sedla v vlažno travo. »Tako, tu me črni krokar ne bo našel!« je zadovoljno pomislila in kmalu zaspala.

Nenadoma pa se je prebudila zaradi nenadne skeleče bolečine. Vsa zaslepljena od sonca, v katerega je pogledala in ki je neusmiljeno žgalo raz vedro nebo, je zaprla oči. Še ganiti se ni mogla od bolečin.

»O, mamica moja, zakaj te nisem ubogala!« je vzdihovala. — Tedaj pa je prišel njen konec. Z boleznim vzdihom je izdihnila svoje majhno življenje in samo bleščeča vodna kapljica je označevala mesto, kjer je ravnokar sedela majhna Snežinka.

Krokar je dolgo časa iskal svojo varovanko. Naposled je pa razpel svoja temna krila in odletel nazaj v kraljestvo kraljice Zime.

KAJ JE POVEDAL BOTER MATJAŽ

OSKAR HUDALES

4. Otoki v peščenem morju

Miklavž mi je prinesel lepo okovane sanke. Kdo ve, kje jih je iztaknil v tej krizi? S Frančkom sva sedela za pečjo in jih mazala s starim salom, da bi bolje drčale. Nenadoma je stopil v izbo boter Matjaž.

»Uh!« je vzkliknil. »Tu se bom že lahko pogrel, saj je vroče ko v Afriki!«

»Sedaj pozimi menda tudi v Afriki ni tako vroče, ko je zunaj tak strupen mraz,« ga je zavrnil Franček.

»Kaj ti veš!« se je razhujal boter. »Ne samo, da je sedaj tam vroče, tudi oaze zelene, kakor pri nas v najlepši pomladi. Sicer pa — ali sploh vesta, kaj so to oaze?«

Nekolko osramočena sva odkimala. Boter si je odpel kožuh in sedel k nama za peč.

»Povedal vama bom,« je rekel. »Le poslušajta! Nekega januarskega jutra sem na postaji Peregaux v francoskem Maroku sedel na vlak in se odpeljal proti jugu. Nekaj časa nas je lokomotiva vlekla po soteskah in klancih gorovja Atlas. Končno smo zdrknili s pogorja na rob Sahare. Pred nami se je odprla neizmerna puščava. Mislim, da sem vama že povedal, da ima človek sredi puščave isti občutek ko sredi morja, ki je nenadoma otrpnilo. Vseповsod samo peščeni valovi, nad njimi pa poveznjen sivomoder nebeški svod, po katerem se spreha žgoče afriško sonce. In kakor razveseli sredi neskončnosti morja zelen otok oči in srce, tako je tudi vesel popotnik, ko ugleda na ta strašni pesek položeno bujno preprogo drevja in zelenja — oazo. Zdi se ti kakor čudež, ugledati mahoma sredi enolične puščave sočno trato. Tudi mi smo eno kmalu ugledali. Kar oživali smo. Toda hlapec se ni zmenil za naša čuvstva. Brezobzirno nas je tiral dalje, zopet med sam pesek. Tem večje je bilo moje veselje, ko smo obstali na cilju. Vlak se je ustavil v oazi Figig. To pa že ni več nikak otočič, temveč velik otok, ali bolje otočje v morju saharskega peska. Kamor sem se ozrl, so me veselo pozdravljale pahljačaste veje palm. Palme, palme vseповsod... Pravijo, da jih je 300.000. Njih gaji razširjajo krasen hlad, kajti kljub januarju je sonce neusmiljeno žgalo. Nič čudnega, če sem spričo tega nehote pomislil na svojo domovino, ki je bila isti hip odeta v sneženo odejo, mrtva, pusta in tiha, in na takele kot sta vidva, ki se vriščeč sankajo po bregu za vasjo. Najel sem si oslička in vodnika ter jo mahnil na sprehod po tem paradizu. Vode je v oazi mnogo, a jo kljub temu skrbno čuvajo. Ne trosijo z njo tako kot pri nas. Prebivalci oaze dobro vedo, da bi brez nje ne bilo sočnih rastlin, ki jih pridelajo na vrtovih in njivah. Zato jo zelo pametno uporabljajo za namakanje polj. Nešteti škripajoči vodnjaki se venomer oglašajo, cedeč vodo v kanale.

Prebivalci so mohamedanci. Njih žene se le redko kdaj pokažejo iz hiš in še takrat so tako skrbno zavite v bela oblačila, da se ti zdi, kakor bi nekakšne vreče hodile okrog. Nekdaj je v teh oazah moralo cveteti še bujnejše življenje. Mnoge razvaline kažejo, da so v njih prebivalci znali graditi trdne stavbe, ki so jim služile v prvi vrsti za obrambo pred sovražniki. Svobodoljubni so zelo, saj so se še do nedavna žilavo upirali svojim sedanjim gospodarjem Francozom. Leta 1902. jih je pred francoskim zavojevanjem rešila povsem naravna okolščina. Takrat je bila oaza Figig še neodvisna republika. Francoski guverner Jonart je hotel oazo posetiti s četo konjenice, toda prebivalci so ga sprejeli s svinčenkami. In ko so Francozi s 4000 možmi

pozneje hoteli oazo zavzeti, je nenadoma izbruhnil vihar in je vojakom nametal v puške toliko peska, da niso mogli streljati in so morali oditi praznih rok. Šele pozneje je oaza prišla pod francosko nadoblast. Morda ravno radi tega ljubijo tamkajšnji Arabci svojo zeleno domovino bolj kot kdaj prej. A kaj bi je tudi ne! Sredi najhujše puščave jim daje varstvo pred žgočim soncem, hladno vodo in hrano. Saj sem se še jaz težko ločil od tega otoka v peščenem morju...»

Ko sva se pozneje s Frančkom sankala in naju je zeblo, da nama je kar cvetelo za nohti, sva se sicer spomnila na tople in zelene afriške oaze, toda za našo zimo bi jih vendar ne zamenjala. V Afriki se ne morejo sankati in težko je reči, da bi bilo sankanje kaka dolgočasna zadeva.

Smotko, ki bi jo moral kaditi človek dobri dve leti, je izdelal neki Španec. To je največja cigara na svetu, zakaj dolga je 2 in pol metra, tehta pa nad 60 kg. V obsegu meri 45 cm. Iz tobaka, ki ga je porabil za to orjaško cigaro, bi lahko izdelal 12.000 navadnih smotk. Španec je izvrševal to svoje delo cele 4 mesece. Človek, ki pokadi na dan 20 običajnih cigar, bi rabil 18 mesecev, da bi pokadil tega orjaka med cigarami. Seveda pa bi moral imeti trikrat tako velika usta, kakor jih ima navadni kadilec, če bi hotel to cigaro sploh kaditi.

*

Slavni zemljepisec Balui je izračunil, da je na vsem svetu 800 različnih jezikov, s katerimi se ljudje sporazumevajo. Vsak jezik ima tudi narečja, tako da je število jezikov in narečij 5000.

*

Četveroosni vagon I. in II. razreda velja 1.000.000 Din; četveroosni vagon III. razreda 800.000 Din; dvoosni vagon III. razreda 100.000 Din; tovorni vagon 200.000 Din; lokomotiva brzega vlaka 2.000.000 Din; lokomotiva tovrnega vlaka 1.000.000 Din.

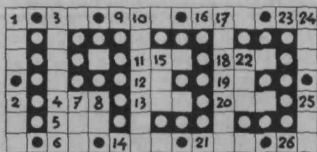
*

Če bi človek pojedel vsak dan $\frac{1}{2}$ kg kruha, bi bilo to v 60 letih 11.000 kg. To bi bil hlebec 2 m visok s premerom 4 m ali hlebec 16 m².

*

ZASTAVICE ZA BRIHTNE GLAVICE

1. NOVO LETO

Besede pomenijo:

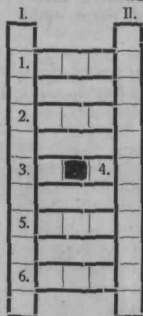
Vodoravno: 3. trdilnica; 4. riba; 5. vpraš. prislov; 6. dva samogl.; 9. konica; 11. prometno sredstvo; 12. veznik; 13. krojaška potrebsčina; 14. oblika vode; 16. predlog (srb.-hrv. oblika); 18. žuželka; 19. nikalnica; 20. barva; 21. del obraza; 23. žito; 26. kratica za doktor.

Navpično: 1. začimba; 2. tvarina; 3. banovina; 7. vrsta vprege; 8. zaimek; 10. reka; 15. zaimek; 17. mlad. list; 22. mlečni izdelek; 24. plod; 25. ujeta.

2. DVOZLOŽNICA

Z S osebnost sveta je in znana,
s k je starim, mladim dnevna hrana,
z l ime je neki kamenini,
z J pa otok v daljni je tujini.

3. LESTVICA

Besede pomenijo:

- I. Kralja evropske države;
II. Njegovega prednika.

Vodoravno:

1. prometno sredstvo;
2. kraljevo pokrivalo;
3. ploskovna mera;
4. vzklik;
5. delavec v gozdu;
6. velelnik glagola (hoditi po božji poti).

4. DRUŽBA Z DOLENJSKEGA

Na smuški izlet v Planico so se peljali v istem železniškem vozu sledeči gospodje in dame:

Tomo Ovsen, Pero Bodelj, Iva Carl,
Ina Bric, Aleš Leviček, Griša Vojan,
Ema Tilk, Netka Sajovic.

Med vožnjo so se seznanili in kmalu so spoznali, da so vsi na Dolenjskem doma.

Bistre glavice naj iz imena in priimka slehernega smučarja razberejo njegov domači kraj!

5. STEVILCNICA

- 1 2 3 4 5 rastlina,
4 3 1 2 5 posoda,
2 3 1 5 4 vojak,
1 5 4 3 2 angleško pristanišče.

6. BESEDNA UGANKA

Prvi zelo imenitna je glava.
čisla sam kralj ga, meščan in seljak;
malo enakih mož šteje država
in med Slovenci le eden je tak. —

Zlog zdaj tej kratki besedi pristavi —
druga reč brž se ti v mislih pojavi:
ako za zdravje in snago skrbiš,
vanjo z veseljem vsekdar pohitiš.

Tretja beseda nas v daljo pelja.
točka prometna je to kraj morja;
drago zavetje je ladjam, mornarjem,
varni so tam pred besnečim viharjem.

Z veliko piši — glej rojstno ime,
v časih apostolskih že je slovelo;
nosil ga mož je, katerega delo
cerkve krščanske hvaležno časté.

Zdaj pa besedo to drugi prideni,
v pojem enoten oboje mi skleni!
Kdor prav pogrdil je, mesto dobi;
v njem izmed prvih mož eden živi.

7.

OBRATNICA

Pomen besed:

1.	A	A	A	A		
2.	B	B	B			
3.	U	Č	D			
4.	I	I	I			
5.	L	J	H	R	R	R
6.	O	O	O			
7.	M	N	P			
8.	S	S	S			
9.	E	E	T	T		

naprej	nazaj
1. živilo,	število,
2. pesnitev,	moško ime,
3. svetopisemska oseba,	borba,
4. mlečni izdelek,	zver,
5. del telesa,	moško ime,
6. jugoslovanski otok,	zabavišče,
7. ženski glas,	del sobe,
8. —,	dejanje,
9. egiptčansko božanstvo,	droban pesek.

Prva navpična vrsta navzdol pove ime znane gorenjske vasi.

RESITEV UGANK IZ BOŽIČNE ŠTEVILKE

1. Križanka. Vodoravno: 3. Božo; 4. Nil; 5. uho; 6. oni; 7. oh; 8. siv; 9. osa, 10. ave; 12. udar; 13. jek; 14. ar; 15. ti; 16. kras; 18. so; 20. lava; 21. os; 23. se; 24. siv; 25. mars; 26. uk; 27. ki; 28. oka. Navpično: 1. tolovaj; 2. božiček; 3. bi; 4. nos; 5. uharica; 7. osat; 9. od; 11. ve; 12. Ural; 14. ar; 17. sa; 18. Sora; 19. os; 22. Levstik; 23. sir; 24. sak; 25. Mura; 27. ko.

2. Skrivalnica: Ptica rada tja leti, kjer se je izvalila.

3. Zagoneten obisk: Sveti Miklavž, par kelj.

4. Obratnica: Levo: črv, noge, kos, Ante, sel; desno: bar, ovoj, žir, Ibar, čep.

5. Zaštevica v podobah: Vsak je svoje sreče kovač.

Vseh pet ugank so pravilno rešili:

Alenka Benkova, Zdenka Bratuževa, Gabrijela Dolenčeva, Tanja Pollakova, Rasto in Tatjana Švajgarjeva, Marjanca Tomšičeva, Miloš Babič, Bojan Kozinc in Darško Vovk, vsi iz Ljubljane; Albina Izlakerjeva z Bleda; Bojana Ravbarjeva iz Brežic; Mirko in Franci Ostrožnikova iz Celja; Božica Roševa iz Dola pri Hrastniku; Vladimir Jenko iz Hrastnika; Ljuba Mateličeva, Radivoj Turk in Miloš Šulin, vsi iz Maribora; Stanislav Globokar iz Mačeva pri Grosupljem; Ladislav Petrovič iz Most pri Ljubljani; Bojan Salamun iz Ptuja; Miloš Bučar iz Ruš pri Mariboru, Vanda Pelkova iz Toplic pri Zagorju ob Savi; Stojan Drašček iz Zaloga pri Ljubljani; Vlada Kenedova iz Žirov nad Škofjo Loko.

ZA SMEH

UČITELJ: »Pavelček, kateri letni čas je najlepši?«

PAVELČEK: »Poletje.«

UČITELJ: »Zakaj pa?«

PAVELČEK: »Ker imamo takrat velike počitnice!«

MAMICA: »Kar danes lahko storiš, ne odlašaj na jutri.«

JANEZEK: »No, mamica, če je pa tako, potem pa lahko kar danes pojem tisti kos potice, ki si mi ga namenila za jutri!«

OČE: »Tale parnik je bil včeraj krščen.«

SIN: »Toda oče, kako so ga pa vendar spravili v cerkev?«

BOŽIČ V TUJINI

Dan za dnem visi siva megla izpod neba. Nad mestom se tlači težki dim in stroji brne divje povsod kot vedno. Nič novega, nič drugega bi ne imel povedati, pa je božič tu. Težko mi je pri duši, domov ne morem.

Mraz pritiska; nobena špranja mu ni preozka. V izbi je hladno, roke si ogrevam v žepih. In tako samotno je, misli mi hočejo domov. Oblečem si plašč in stopim na ulico.

Na trgu pred cerkvijo sv. Antona so bili postavili veliko smreko. V mraku zažari v mnogobarvnih lučkah, radio pa troši vseokrog glasbo. To je skupno veselje naše mestne sedmice. V bogate plašče skrbno zavite dame z večnim usmevom na pobarvanih ustnicah stopajo rahlo tod mimo. Ali mene nič ne utolaži. Znova mislim: kako neki je ta čas doma?

In Jezušček mi ni prinesel nobene pozdrava, ne voščila. Pozabilli so name!

Tako žalosten, tako skromen je bil letos moj božič, ko ste se mnogi v nepopisni sreči mogli radovati ljubega Jezuščka pri svojcih.

Gabrijel K.

NEVOŠČLJIVI VRAG

(Belokranjska pripovedka.)

Živela je pod Smokom ubožna žena. Nekoč je šla v gozd. V gozdu je srečala imovitega moža. Bil je vrag. Žena mu je začela tožiti, kako da je revna.

Mož je rekel: »Če je tako, ti dam jaz denar. Samo obljubi mi, da mi boš dala, kar prvič pride na svet.«

Žena je obljubila, da bo storila tako. Takoj tisto leto je rodila lepo deklico. Ko je ta odrasla, je hodila vedno molit v kapelo. In kadar je mati rezala kruh svoji hčeri, se je vedno jokala. Deklica vpraša mater: »Mati, zakaj se pa jočete, kadar meni kruhek režete?«

Mati je rekla: »Vrag pride po tebe.«

Deklica je šla mimo kapele in se ni nič oglasila pri Mariji. Marija je rekla: »Deklica, zakaj se pa ne oglasiš danes nič pri

meni?« Deklica odgovori: »Mati so rekli, da pride po mene vrag, ti si me sedaj zapustila.«

Marija pa reče: »Reci materi, da naj ti odseka roki v lakti, in kadar pride vrag po tebe, naj ji vrže roki.« Mati stori tako. Ko pride vrag po deklico, mu mati vrže roki. Vrag odtuli v peklo. Deklica pa je vendar živela dalje...

Ko pa je bila godna za možitev, se je oženil z njo imovit mož. Moral pa je kmalu iti k vojakom. Doma je pustil otroka z ženo. Čez čas piše žena možu, da je dobila zopet enega sinčka. Vrag pa je bil nevoščljiv. Brž je pismo na pošti popravil, češ da ima dva piščka. Mož pa je odpisal, da naj ima, kar hoče. Vrag je zopet pripisal, da naj jo ubijejo. Hlapci pa so ženo odpeljali, z njo tudi dva otroka, da jih umore. Žena pa je prosila, da naj ji vendar prizanesejo. Hlapci so ji res prizanesli. Žena je odšla v gozd na Smuk.

Pod Smukom pa je bil studenec. Žena je bila ravno žejna. Namuznila je glavo v studenec, da bi se napila. Otroka, ki ju je imela privezana okoli pasu, sta ji padla v vodi. Žena pa je z nadlahtnico plula po vodi.

Takoj ko je začela pluti po studencu, sta ji zrasli obe roki. Tedaj je vzela otroka v naročje in odšla proti Peščenku.

V Peščenku je bila lepa dolina. Okoli zelene drage so rastle smreke. Sredi smrek je bila lučka. Žena krene k tej lučki.

Na sredi drage je bila hišica. V tej hišici je živela žena. Bila je Marija. Žena jo poprosi, da naj jo vzame. Marija jo je sprejela in zbežala... Ko pride mož od vojakov, vpraša po ženi. Hlapci mu povedo, da je pisal, da naj jo umore. Mož pa je rekel, da on tega nikdar ni pisal.

Kmalu za tem gre na lov na Peščenik. Zaide v gozdu in pride do one kočice. Poprosi prenočišča. Žena mu reče, da naj leže v postelji. Mož je res legel na postelj in zaspal. Žena sedi pri peči in se greje. ponoči pade roka onega moža na tla. Žena pravi otroku, da naj dene roko očetu na posteljo. Otrok jo uboga.

Nato pa vpraša, če je speči tujec mar njegov oče. Žena mu pravi, da je in obema pove vse, kar je doživela.

Mož je bil vesel. Rekel je svoji ženi, da naj počaka do jutri.

Ob zori odide mož v dolino. Drugega dne pride z zlato kočijo po ženo in jo odpelje na svoj dom.

Lojze Sodja.

Spuštovani gospod Doropoljski!

Tudi jaz se drznem Vas nadlegovati s prošnjo, da bi priobčili v »Zvončku« pesemco, ki sem jo sestavila o svoji mali sestrični. Ze večkrat sem želela med količkarje, a šele sedaj stopam med nje. Imam še nekaj pesmic lastnega kova, če boste z današnjo zadovoljni. Vam jih pošljem. Za enkrat bi bila vesela, da bi le ta prišla v »Zvonček«.

MOJA MALA SESTRICNA.

To vam je ljubka deklica,
ta naša mala Mojčica;
vesela je in lahkoživa
ter se pred dimnikarjem skriva.

Včasih igra se ringaraja
in naša muca ji ugaja,
petelinčka rada opnaša —
vse to zna Mojca naša.

Vdane pozdrave

Slavka Jerinova, Toplice pri Zagorju
ob Savi.

Odgovor:

Ljuba Slavka!

No, vidiš! Prihodnjič bom kakšno Tvojo natisnil morda že v rubriko »Iz mladih peres«. Le korajžo!

Torej — na svidenje!

Gospod Doropoljski.

Spuštovani gospod Doropoljski!

Poteklo je že nekaj mesecsev, odkar sem se zadnjikrat oglasila pri Vas. Letos hodim v 5. razred. Potruditi se hočem, da bom zadovoljna prišla z izpričevalom domov. Hodim tudi k mladinskemu zboru, ker zelo rada pojem. Veseli me glasba, zato se učim že četrto leto klavir.

Učenci tukajšnje šole smo vprizorili v sokolskem domu igrico »Jurček je videl nebesa«, ki jo je vodila ga. Adamičeva. Vsem je bila zelo všeč. K sklepu Vam želim, velecenjeni gospod Doropoljski, prav srečno in veselo novo leto!

Udane pozdrave od

Vande Pelkove, Toplice pri Zagorju.

Odgovor:

Ljuba Vanda!

Prav iskreno se Ti zahvaljujem za nozvoletne pozdrave in od srca želim, da bi Ti konec šolskega leta prinesel mnogo veselja z izvrstnim izpričevalom.

Pa kmalu se, prosim, spet kaj oglasi!

Gospod Doropoljski.

Dragi gospod Doropoljski!

Jako me je razveselila Vaša knjiga, ki mi tudi močno ugaja. Pošiljam Vam sliko podkopnega rova, kjer se je nedavno zgodo

dila strašna rudniška nesreča, ki je zahtevala šest žrtev. Če hočete, Vam prihodnjič opišem, kako se je zgodila nesreča.

Z odličnim spoštovanjem

Vas pozdravlja

Jože Menih, Hrastnik.

Odgovor:

Dragi Jože!

Danes prinašam Tvojo risbo, v prihodnji številki bo izšlo pa pismo Tvoje rojakinje Anice Pogačnikove, ki prav zanimivo opisuje pretresljivo hrastniško katastrofo. Ti mi pa sporoči kaj drugega novega!

Zdravo!

Gospod Doropoljski.

Minuli mesec je dopolnil 60 plodnih let gosp. višji šolski nadzornik Andrej Ra p e, znani mladinski pisatelj in dolgoletni ugledni sotrudnik našega »Zvončka«.

Stolp cerkve sv. Stefana na Dunaju, ki je bil zgrajen l. 1432, obhaja letos petstoletnico svojega obstoja.

2360 m globoko so pred kratkim navrtali zemljo v nekem južnoafriškem rudniku.

V nekem prirodnem parku v Nemčiji je stal tisoč let star hrast, ki ga je pa nedavno ogenj popolnoma uničil. Da je bilo to drevo res pravi velikan, je razvidno iz tega, da ga 13 oseb ni moglo objeti. V njegovi notranjščini bi lahko sedelo osem ljudi.

Glavno mesto Rusije Leningrad (prej Petrograd) ima po zadnjem štetju 2 milijona 788.000 prebivalcev.

Pred kratkim so spustili v morje nov francoski parnik z imenom »Normandie«, ki je za zdaj največji na svetu. Vozi 52 km na uro in ima 75.000 ton.

Prebivalstvo Ogrske znaša po zadnjem ljudskem štetju 8 milijonov 700.000 stanovalcev.

Dne 15. decembra so obhajali Francozi 100-letnico rojstva slavnega inženjerja Gustava Eiffela, ki je postavil svetovnoznani stolp v Parizu l. 1889. Stolp je visok 300 m in je veljal in še velja za čudo tehnike.

Največji evropski hotel grade sedaj na Angleškem. Imel bo 1000 sob za tužce. Poslopje bo imelo devet nadstropij, na strehi pa bo vrtna restavracija in pristanišče za letala.

V nekem moravskem mestecu so imeli okoli novega leta nenavaden prizor. Na trg, kjer prodajajo zelenjavo, se je zateklo deset jelenov in srn. Prijatelji narave sklepajo, da je živali prignala v mesto ostrazima, v kateri nima divjačina dovolj živeža.

Pri zadnjem ljudskem štetju na Španskem so našeli 23 milijonov 563.867 prebivalcev. Najbolj obljudeno mesto je Barcelona, ki izkazuje 1.800.000 prebivalcev. Madrid stoji na drugem mestu ter ima 1 milijon 384 duš.

Težka nesreča je zadela Francijo. Zgorela ji je prekomorska ladja »Atlantique«, ki so jo zgradili šele pred dvema letoma. Ladja je imela 42.000 ton in je vozila na progi Bordeaux—Buenos Aires. Posebnost tega prekomornika je bil 150 m dolgi in 10 m široki hodnik, tako zvana »ladijska cesta«, ki so na njej razstavljale francoske trrdke svoje izdelke. Zdi se, da je ogenj nastal zaradi kratkega stika.

5. januarja je bila 75-letnica smrti velikega vojskovodje maršala Radeckega, zmagovalca v Sardiniji in Piemontu, pri Kustoci in Novari. Umrli je 5. januarja l. 1858. v visoki starosti 91 let. Italijani so se ga bali kakor peklenščka, vojaki so ga pa imeli radi ko očeta.

Triletni dečko Ernest Chellberg iz Castilline v Ameriki je izvanredno močan.

Ladijsko sidro, ki je večje in težje od nje-ga, dvigne z največjo lahkoto, da se mu vsi čudijo.